HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וכיון שניטבלו רגלי כהנים במים חזרו המים לאחוריהם שנאמר [1]וכבוא נושאי הארון עד הירדן וגו' ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד וכמה גובהן של מים שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל דברי ר' יהודה אמר לו ר' אלעזר בר' שמעון לדבריך אדם קל או מים קלים הוי אומר מים קלים אם כן באין מים ושוטפין אותן אלא מלמד שהיו מים נגדשין ועולין כיפין על גבי כיפין יתר משלש מאות מיל עד שראו אותן כל מלכי מזרח ומערב שנאמר [2]ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע [3]כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וגו' וכתיב [4]ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד וגו' [ו]עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם שנאמר [5]והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו' אם אתם עושין כן מוטב ואם לאו באין מים ושוטפין אותיכם מאי אותיכם אותי ואתכם עודם בירדן אמר להן יהושע הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי ישראל וגו' וכתיב [6]למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו' סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן אמר להן יהושע [7]שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה וגו' יכול בכל מלון ומלון ת"ל אשר תלינו בו הלילה אמר רבי [8]יהודה אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתיא וחנניא בן חכינאי עמדו על אותן אבנים ושיערום כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה וגמירי דטעונא דמדלי איניש לכתפיה תילתא דטעוניה הוי מכאן אתה מחשב לאשכול שנאמר [8]וישאוהו במוט בשנים ממשמע שנאמר במוט אינו יודע שבשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני הא כיצד שמנה נשאו אשכל אחד נשא רימון ואחד נשא תאינה יהושע וכלב לא נשאו כלום אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי רבי יהודה

כתנייתן

עודם בירדן אמר להם יהושע. [ירושלמי] אמר ריש לקיש בירדן קיבלו עליהן את הנסתרות שנאמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין את הנסתרות המים נחין ושוטפין אתכם אמר רבי סימון ג"ר זציד ויחות תדע לך שהוא כן שהרי עכן חטא ורובן של סנהדרין נפלה בני אמר ר' לוי בימנה הומרה הלעוה יצתה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות: **גמירי כל טונא.** ירושלמי לא דמי ההוא דטעין מן הרצפה אל הרכבותיה ומן הרכבותיה לכתיפיה להוה דתלי ליה [ו][מן הרצפה על כתיפיה] ולא דמי ההוא דתלי ליה להוה [לתוכן טעין ליה]:

טורטני וטורטני דטורטני. פירש"י דטורטני גלגלן יון קנה של מזנים וכילך נשתוהו שביולו שני עמודים וסירגוס בחבלים ונתנו המשכול על גבי חבלים ונתנו מוטות בחבלים בקנה העמודים המסורגים והמשכול נתן מוט ז' מן הקנה מזה הרצפ וכיוצא בה ברצפ מקנה האחר נמצאו שתי מוטות ברצפ העמודים המסורגים בחבלים והמשכול נתון בחבלים [ז]ועל כל מוט מאלו המוטות שתי מוטות פחותין מהן מוט ברצפ זה ומוט ברצפ זה נמצאו מרצע מוטות ברצפי שני מוטות הנתונים ברצפי העמודים וכל מוט ומוט מאלו ד' מוטות היו טוענים תותן שני מנסים נמצאו שמנה סובלין את המשכול וזה פירוש טורטני וכו' כלומר מוטות ומוטות על מוטות ירושלמי כתיב תים תחד תים תחד למטה על דעתיה דרבי יסמעאל דו אומר לשנות ריבוי הן שנים עשר היו שמנה בהשכול מרצעה בחמיש וימיומים ונטושי כליס על דעתיה דרבי עקיבא דו אומר [ח] לשונות כפולים עשרים ומרצעה היו ט"ז בהשכול שמנה בחמיש וימיומים ונושאי כליס על דעתיה דרבי ישמעאל טורטרין על דעתיה דרבי עקיבא טורטרין וטורטרי טורטרין:

כתנייתן

יותר משלש מאות מיל. תימה לר"י והא ליכא מעיינא למרעא תלגא תלתא פרסי [ט] וי"ל שהיו נגדשין והולכין למעלה מן הענינים ירושלמי רבי לוי אומר עד נגד תמן תמרין עד נגד נחמר כאן הרחק ונאמר להלן מארץ רחוקה מנבל:

1. וּכְבוֹא נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בְּקְצֵה הַמָּיִם וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי קָצִיר: וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְּמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד מֵאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תָּמּוּ נִכְרָתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ:

יהושע ג טו-טז

2. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְיָ אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָם וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא הָיְתָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

יהושע ה א

3. כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְיָ אֶת מֵי יַם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם:

יהושע ב י

4. וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת:

יהושע ב יא

5. וְהוֹרַשְׁתֶּם אֵת כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֶת כָּל מַשְׂכִּיתָם וְאֶת כָּל צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֵת כָּל בָּמֹתָם תְּשַׁמֵּדוּ:

במדבר לג נב

6. לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם:

יהושע ד ו

7. וְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהַנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה:

יהושע ד ג

8. וַיִּבְאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בְמוֹט בַּשְּׁנָיִם וּמִן הָרִמֹּנִים וּמִן הַתְּאֵנִים:

במדבר יג כג

וכיון שניטבלו רגלי כהנים וכו'. נשמע מזרמית נכניסתן לתוכו מזרו המים לאחוריהם שלא היו יורדין מן הכהנים ולמטן תלגא אם עומדים והמים הנמים תמיד נגבהים ועולין למעלה כדכתיב קמו נד אחד והכהנים עמדו שם עד שעברו כולם: **כמה גובהן של מים** גרס: **י"ב מיל כנגד מחנה ישראל.** שהיו שים עשר מיל על שים עשר מיל והם עברו כחנייתם רוחב מחנייתם עברו יחד כמות שהוא רוחב שים עשר מיל נמצאו שלא שהו בעברן תלגא מהלך שים עשר מיל של אורך מחנייתם על שעלו ממרוצים של קוף המחנה וכנגדן גבהו המים: **רבי יהודה אומר וכו' מים קלים.** לרוץ מן המלא שים עשר מיל וחזרו גבהו תלגא שים עשר מיל למקומם נמצא שעלין לא הספיקו לעבור ובאין מים ושוטפין אותן: **כיפין.** תולמות מרוקוולו"ת: **ועל גבי כיפין יתר משלש מאות מיל עד שראו אותן כל מלכי מזרח ומערב שנאמר** [2]**ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע** [3]**כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וגו' וכתיב** [4]**ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד וגו'** [ו]**עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם שנאמר** [5]**והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו' אם אתם עושין כן מוטב ואם לאו באין מים ושוטפין אותיכם מאי אותיכם אותי ואתכם עודם בירדן אמר להן יהושע הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי ישראל וגו' וכתיב** [6]**למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו' סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן אמר להן יהושע** [7]**שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה וגו' יכול בכל מלון ומלון ת"ל אשר תלינו בו הלילה אמר רבי** [8]**יהודה אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתיא וחנניא בן חכינאי עמדו על אותן אבנים ושיערום כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה וגמירי דטעונא דמדלי איניש לכתפיה תילתא דטעוניה הוי מכאן אתה מחשב לאשכול שנאמר** [8]**וישאוהו במוט בשנים ממשמע שנאמר במוט אינו יודע שבשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני הא כיצד שמנה נשאו אשכל אחד נשא רימון ואחד נשא תאינה יהושע וכלב לא נשאו כלום אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי רבי יהודה** כחנייתן **עודם בירדן אמר להם יהושע.** [ירושלמי] אמר ריש לקיש בירדן קיבלו עליהן את הנסתרות שנאמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין את הנסתרות המים נחין ושוטפין אתכם אמר רבי סימון ג"ר זציד ויחות תדע לך שהוא כן שהרי עכן חטא ורובן של סנהדרין נפלה בני אמר ר' לוי בימנה הומרה הלעוה יצתה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות: **גמירי כל טונא.** ירושלמי לא דמי ההוא דטעין מן הרצפה אל הרכבותיה ומן הרכבותיה לכתיפיה להוה דתלי ליה [ו][מן הרצפה על כתיפיה] ולא דמי ההוא דתלי ליה להוה [לתוכן טעין ליה]: **טורטני וטורטני דטורטני.** פירש"י דטורטני גלגלן יון קנה של מזנים וכילך נשתוהו שביולו שני עמודים וסירגוס בחבלים ונתנו המשכול על גבי חבלים ונתנו מוטות בחבלים בקנה העמודים המסורגים והמשכול נתן מוט ז' מן הקנה מזה הרצפ וכיוצא בה ברצפ מקנה האחר נמצאו שתי מוטות ברצפ העמודים המסורגים בחבלים והמשכול נתון בחבלים [ז]ועל כל מוט מאלו המוטות שתי מוטות פחותין מהן מוט ברצפ זה ומוט ברצפ זה נמצאו מרצע מוטות ברצפי שני מוטות הנתונים ברצפי העמודים וכל מוט ומוט מאלו ד' מוטות היו טוענים תותן שני מנסים נמצאו שמנה סובלין את המשכול וזה פירוש טורטני וכו' כלומר מוטות ומוטות על מוטות ירושלמי כתיב תים תחד תים תחד למטה על דעתיה דרבי ישמעאל דו אומר לשנות ריבוי הן שנים עשר היו שמנה בהשכול מרצעה בחמיש וימיומים ונושאי כליס על דעתיה דרבי עקיבא דו אומר [ח] לשונות כפולים עשרים ומרצעה היו ט"ז בהשכול שמנה בחמיש וימיומים ונושאי כליס על דעתיה דרבי ישמעאל טורטרין על דעתיה דרבי עקיבא טורטרין וטורטרי טורטרין:

כתנייתן

יותר משלש מאות מיל. תלגא תלתא פרסי [ט] וי"ל שהיו נגדשין והולכין למעלה מן הענינים ירושלמי רבי לוי אומר עד נגד תמן תמרין עד נגד נחמר כאן הרחק ונאמר להלן מארץ רחוקה מנבל:

עודם בירדן אמר להם יהושע.

1. וּכְבוֹא נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בְּקְצֵה הַמָּיִם וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי קָצִיר: וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְּמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד מֵאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תָּמּוּ נִכְרָתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ:

יהושע ג טו-טז

2. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְיָ אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָם וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא הָיְתָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

יהושע ה א

3. כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְיָ אֶת מֵי יַם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם:

יהושע ב י

4. וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת:

יהושע ב יא

5. וְהוֹרַשְׁתֶּם אֵת כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֶת כָּל מַשְׂכִּיתָם וְאֶת כָּל צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֵת כָּל בָּמֹתָם תְּשַׁמֵּדוּ:

במדבר לג נב

6. לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם:

יהושע ד ו

7. וְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהַנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה:

יהושע ד ג

8. וַיִּבְאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בְמוֹט בַּשְּׁנָיִם וּמִן הָרִמֹּנִים וּמִן הַתְּאֵנִים:

במדבר יג כג

גליון הש"ס

תום' ד"ה **טורטני וכו'** לשונות כפולים כ"ד היו. עי' במתנ' ריש סנהדרין ומיין לעמה כו':

לעזי רש"י

אר"ק וולו"ד. קמרון.

תוספות שאנץ

ממשמע שנאמר במוט אינו יודע שבשנים אמר ר' יצחק טורטני וטורטני דטורטני משוי שהתחתונים מסייעים את העליונים ובכל מוט אחד היה מוטות קטנים אחד לראש האחד ואחד לראש השני והולכין באלכסון (כזה). וד' בני אדם נושאים מוט אחד וד' אחרים נושאים מוט האחר ור' יצחק לא מקרא שמיע ליה. וא"ת מנא לן דבעי ח' בני אדם דלמא ה"פ איני יודע שבשנים [ו] דצריך בני אדם למוט אחד ולשני מוטות ד' בני אדם ופר"ח הכי ומה ת"ל בשני מוטו' דצריך לכל מוט ומוט ב' מוטות לב' ראשי המוט ולא היו המוטות באלכסון כדי שלא יפול האשכול לארץ אלא האשכול היתה מונחת על המוטות כמין דף שהולכת מזה לזה (כזה). וצריך שני בני אדם לד' ראשי המוטות ואם כן הוו ח' בני אדם. ור"ת פי' דנפקא לן במוט ר"ל שנים דשני בדין היו למזבח ההוב אחד מימין ואחד משמאל וידענן ליה מדכתיב ועל מזבח ההוב יפרשו בגד תכלת ושמו את בדיו ואחר כך כתיב ונתנו על המוט משמע דהמוט והו מה שאמור למעלה ושמו את בדיו אם כן מצינו מוט דקרא ר"ל שנים:

ו) [מוספתא פ"ח], ז) [ל"ל רבי יוסי], ח) [יהושע ל], ט) ס"ל במתנ', י) [רש"י לקמן נ.], יא) [כלומ' ג"כ עה:], יב) [רש"ל], יג) ושם נתנו מוט אחד מן הקלה כו'. רש"ל,